Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi

Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice

Year-Book „Petre Andrei" University from Iasi

Fascicle: Law, Economic Science, Political Sciences

ISSN: 2248-1079

Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, Socionet, Econpapers

---

EFFECTS ON ECONOMIC CRISIS OF THE EDUCATIONAL SYSTEM

[EFECTE ALE CRIZEI ECONOMICE ASUPRA SISTEMULUI DE ÎNVĂŢĂMÂNT]

Gabriela NEAGU

Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, 2015, Tomul 16, Decembrie, pp: 143-156

Published by:

Lumen Publishing House

On behalf of:

„Petre Andrei" University from Iasi

Effects on Economic Crisis of the Educational System

[Efecte ale crizei economice asupra sistemului de învăţământ]

Gabriela NEAGU[1]

Abstract

The education system in Romania, as well as other national systems of education in the world, is currently facing the most serious economic crisis of the last half a century. Unlike other social systems, education systems are put in the situation to face not only the type of financial constraints, but also pressures imposed by the demographic changes, occupational, technological etc. The way in which we reduce negative effects of the crisis, will depend the quality of education, to ensure equal opportunities for access to educational attainment of the population, employment growth of the population etc. In article we'll focus on how the economic crisis has affected the education system in Romania. Data that we are going to study come from research carried out in the last few years in Romania by institutes, research centers but also statistical data belonging to certain institutions, such as INS, Eurydice, Eurostat, OECD.

Keywords:

economic crisis, systems of education, indicators, expenditure on education.

[1] Doctor, Institutul de Cercetare a Calităţii Vieţii, Bucureşti, E-mail: gabi.neagu@iccv.ro.

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

1. Introducere

Garantarea funcţionării sistemului de învăţământ la cei mai înalţi parametri reprezintă unul dintre obiectivele prioritare ale majorităţii statelor însă nici una dintre ele nu poate afirma că a reuşit să-l atingă. O serie de cauze externe (fluctuaţiile la nivelul resurselor alocate sistemelor de învăţământ, schimbările în plan demografic sau cele de la nivelul pieţei muncii etc.) dar şi de natură internă (schimbări la nivel de structură şi organizare, la nivelul conţinutului învămâantului, fluctuaţiile de personal etc.) pun în dificultate sistemele de învăţământ. Când acestor cauze (externe şi/sau interne) care afectează funcţionarea sistemelor de învăţământ şi care se manifestă în mod curent li se adaugă o criză economică de amploare, aşa cum este cea declanşată în 2007, situaţia devine mult mai complicată. Autorităţile responsabile de funcţionarea sistemelor de învăţământ sunt obligate să identifice nu doar într-un timp foarte scurt măsuri de contracarare a efectelor negative provocate de criza economică, ci şi ca aceste măsuri să fie cele mai eficiente pentru sistemul de care răspund. Pentru a reuşi în acţiunea lor este nevoie, într-o primă etapă, de măsurarea impactului crizei, de identificarea acelor dimensiuni ale sistemului care au fost cel mai afectate. Următoare etapă constă în identificarea nivelului până la care au fost afectate diferitele dimensiuni ale sistemului de învăţământ şi identificarea de soluţii.Stabilirea cât mai exactă a stării sistemului de învăţământ care trece printr-o criză economică presupune un demers elaborat, complex şi de durată. Un prim pas în acest demers îl constituie apelul la un model de evaluare sau construirea unuia în care să fie incluse date care să reflecte atât starea obiectivă a sistemului de învăţământ adus în discuţie, cât şi date subiective care să reflecte percepţia populaţiei pe care o deserveşte.

În prima parte a articolului vom descrie cele mai frecvent utilizate sisteme de indicatori ai învăţământului din care vom selecta, pentru o analiză detaliată, doar acei indicatori care răspund cel mai bine obiectivelor pe care ni le-am propus. Ce mai mare parte a articolului va fi centrată pe analiza datelor în care ne vom concentra atât pe analiza percepţia populaţiei cu privire la efectele crizei economice asupra învăţământului cât şi date obiective care să confirme sau să infirme percepţiile populaţiei. Analiza noastră se va concentra cu prioritate asupra sistemului de învăţământ din România însă, acolo unde se impune, vom utiliza şi date de la nivelul altor sisteme de învăţământ din UE pentru a poziţiona sistemul

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

nostru într-un cadru mai larg. Concluziile şi bibliografia vor încheia acest material.

2. Sisteme de evaluare a stării învăţământului.

Debutul preocupărilor privind modul în care o criză economică poate afecta sistemele de învăţământ poate fi stabilit la mijlocul anilor '70, odată cu declanşarea "crizei petrolului". După o "cei 30 de ani glorioşi" (Fourastié,1979) în care sistemele de învăţământ din majoritatea societăţilor au cunoscut un amplu proces de expansiune, în care nivelul de educaţie al populaţiei a crescut semnificativ iar valoarea socială a diplomelor şcolare devine foarte ridicată, sistemele de învăţământ sunt tot mai frecvent caracterizate prin termenul de "criză". În aceste condiţii, specialiştilor din ştiinţele educaţiei, sociologilor, economiştilor li se solicită să evalueze sistemele de învăţământ şi să confirme sau să infirme nu doar dacă se confruntau cu o criză, ci şi care este natura ei şi ce măsuri pot fi luate pentru a atenua efectele negative induse de această situaţie. Publicarea în 1983 în SUA a raportului *"A Nation at Risk"* (Bottani, 2008:13) reprezintă un punct de cotitură în modul în care vor fi evaluate sistemele de învăţământ. Una dintre concluziile la care au ajuns autorii a fost şi aceea că, pe termen lung, pentru înţelegerea modului de funcţionare al sistemelor de învăţământ şi pentru a acţiona eficient este nevoie de instrumente obiective de evaluare. Elaborarea unor sisteme de indicatori prin care să fie evaluat sistemul de învăţământ pe toate dimensiunile sale dar şi să ajute factorii de decizie de la nivel politic să înţeleagă modul în care sistemuul funcţionează, cum poate fi afectat dar şi cum se poate interveni a fost una dintre soluţiile identificate de către specialişti. În acest demers complex de indentiificare a unor sisteme de indicatori de evaluare a stării sistemelor de învăţământ au fost implicate nu doar echipe multidisciplinare de specialişti, ci şi instituţii precum UNESCO, OCDE, UE etc.

Unul dintre cele mai "vechi" sisteme de indicatori aparţine OCDE care, în 1973, publică documentul "*Un sistem de indicatori ai învăţământului care vizează orientarea deciziilor puterii publice"* (Bottani, 2008:12). Un anasamblu coerent, funcţional de indicatori ai sistemului de învăţământ va fi publicat la aproape două decenii de la prima încercare, în 1992 - **"**Education at a Glace" este documentul care conţine sistemul de indicatori propuşi de OCDE, funcţional şi în prezent. Ultimul raport de acest tip aparţinând OCDE a fost publicat în 2014 iar indicatorii sunt grupaţi pe următoarele teme: rezultatele instituţiilor de învăţământ şi

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

impactul învăţării; resursele financiare şi umane investite în educaţie; acces la educaţie, participare şi progres; mediul de învăţare şi organizarea şcolară. (Education at Galce, OCDE, 2014). România ne fiind o ţară membră OCDE, acest sistem de indicatori este mai puţin relevant pentru analiza de faţă şi, în consecinţă, nu vom utiliza indicatorii propuşi în document. Un alt rezultat al demersurilor întreprinse de-a lungul timpului de către OCDE în a stabili un cadru coerent, fundamentat ştiinţific de evaluare a sistemelor de învăţământ îl reprezintă şi programul PISA. Rezultatele obţinute prin derularea acestui program, permit realizarea de analize complexe ale relaţiei dintre funcţionarea sistemelor de învăţământ şi performanţele şcolare ale elevilor, calitatea educaţiei furnizate, efectele situaţiei socio-economice a societăţii în ansamblu asupra performanţelor educaţionale dar şi efectele situaţiei socio-economice de la nivel de gospodării. PISA - *Programme for International Student Assessement* - este un program de evaluare care se derulează o dată la trei ani, în peste 60 de state ale lumii (România a fost inclusă în anul 2000 în acest program). Pentru că lucrarea de faţă se concentrează pe efectele crizei asupra sistemului de învăţământ, în materialul de faţă ne vom referi cu prioritate la acei indicatori care evidenţiază relaţia dintre situaţia socio-economică a României asupra performanţelor elevilor noştri.

Eurydice este denumirea unei reţele dedicată sistemelor de învăţământ din Europa şi are ca principal obiectiv "furnizarea tuturor persoanelor responsabile de la nivelul sistemelor de învăţământ sau din domeniul educaţiei, analize şi informaţii de la nivel european pentru a-i sprijini în luarea deciziilor." (http://eacea.ec.europa.eu).

Datele despre educaţie sunt grupate în 121 de indicatori care acoperă următoarele domenii: contextul în care funcţionează sistemul de învăţământ; structuri ale sistemului de învăţământ; participarea şcolară; rata de participare şcolară pe diferite niveluri de învăţământ; speranţa de şcolarizare; mobilitatea educaţională; resurse ale sistemului de învăţământ; procese educaţionale; absolvenţi şi niveluri de calificare. Publicaţia de referinţă a reţelei Eurydice este „Key Data on Education". Ultimul raport de acest tip, publicat pe site-ul oficial al Eurydice este din 2012. Faptul că responsabilii de la nivel UE sunt de părere că evenimentele care se derulează începând cu 2007 sunt de natură să afecteze şi sistemele de învăţământ este dovedit şi de solicitarea de a fi realizat un studiu pe această temă şi care a fost publicat în 2013 pe site-ul organizaţiei: "Funding of Education in Europe 2000-2012: The Impact of the Economic Crisis". Pentru că datele prezente în acest document răspund într-o mai mare măsură tematicii pe care am propus-o în materialul de faţă

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

şi obiectivelor pe care ni le-am stabilit dar şi pentru că România este parte a acestei analize, vom face frecvent referire la datele incluse în el.

Cele mai multe state, şi România nu face excepţie, şi-au propus să-şi construiască propriul sistem de indicatori ai învăţământului. Astfel, în 2005, în urma eforturilor întreprinse de o echipă de specialişti români din domeniul educaţiei, a fost elaborat un Sistem Naţional de Indicatori pentru Educaţie (SNIE). Sistemul este structurat pe următoarele componente (Bârzea, 2005): contextul educaţiei; acces şi participare la educaţie şi formare; calitatea şi eficienţa educaţiei şi a formării profesionale;rezultatele sistemului de învăţământ;rezultatele educaţiei şi formării profesionale.

Pentru a evinetia impactul pe care criza economică l-a avut asupra sistemului nostru de învăţământ vom apela la diverşi indicatori din acest sistem naţional.

"L'école n'est pas seule, elle est tributaire du système social et économique dans lequel elle s'inscrit, mais en retour, elle peut aussi le modifier (...) Pour comprendre les relations qui existent entre l'école et son context il est naturellement important de bine décrire le context."(Baye et all., 2006: 27)

Afirmaţia lui A. Baye şi a colegilor ei, confirmă ceea ce am constat şi din descrierea principalelor sisteme de indicatori: evaluarea învăţământului nu poate fi izolată de societatea în care funcţionează. Datele furnizate de către institute şi centre de cercetare din ţară sau din afara ei trebuie utilizate pentru a avea o imagine cât mai completă asupra sistemului. Modul în care acţionează populaţia în relaţia cu un sistem sau altul al societăţii, evaluările pe care le face asupra activităţii acestora sunt criterii importante în funcţie de care poate fi apreciat un sistem social, mai ales în situaţii de criză aşa cum este cea pe care o traversăm în prezent. În ultimii ani în numeroase cercetări realizate în România, pe eşantioane reprezentative din populaţia adultă sau pentru segmente din populaţiei - elevi/studenţi, cadre didactice, tineri etc. - tema crizei economice este abordată frecvent. Prezentarea rezultatelor obţinute prin aceste cercetări, corelate cu datele obiective ne vor sprijini în demersul pe care ni l-am propus prin această lucrare.

3. Discuţiişi rezultate

Efectele crizei economice pot fi analizate prin intermediul tuturor indicatorilor incluşi în sistemele de indicatori ai învăţământului pentru că toate dimensiunile sistemului au fost afectate într-o mai mică sau mai mare

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

măsură. Pentru acest material vom realiza însă o selecţie a celor pe care îi considerăm a fi relevanţi pentru obiectivul pe care ni l-am propus: rata de participare şcolară, rata de abandon şcolar, cheltuielile publice cu educaţia, relaţia dintre performanţele şcolare şi caracteristicile mediului socio-economic de proveniență al elevilor etc. De asemenea, aşa cum am menţionat deja, o serie de cauze externe de natură economică, demografică, socială etc. acţionează asupra sistemului de învăţământ motiv pentru care vom utiliza şi indicatori din această zonă: rata ocupării, distribuţia cheltuielilor de la bugetul gospodăriilor pe capitole de cheltuieli, percepţia populaţiei asupra relaţiei dintre criza economică şi educaţie etc.

Contextul socio-economic în care funcţionează sistemul românesc de învățământ este unul caracterizat prin anumite particularităţi comparativ cu alte societăţi europene (mai ales cele vest-europene): România a intrat în criza economică actuală după mai mult de patru decenii de regim politic totalitar şi o economie centralizată, urmată de o tranziţie către democraţie şi economie de piaţă dificilă şi îndelungată. Datorită acestui parcurs, populaţia nu a avut nici timpul şi nici oportunităţile pentru a acumula resurse, în special capital financiar-material, situaţie care a dus la degradarea accentuată a condiţiilor de trai pe timpul crizei. (Mihăilescu, 2015:1). Criza economică a afectat în primul rând locurile de muncă ale populaţiei şi, în consecinţă şi veniturile acesteia.

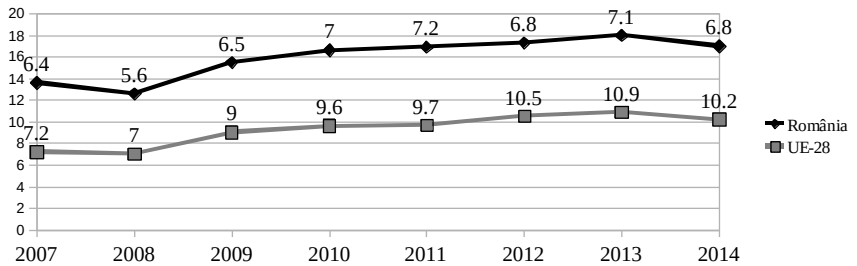

Figura 1 Rata şomajului în UE-28 şi România (%)

Sursa: *Eurostat, 2015 http://ec.europa.eu/eurostat/data/database*

Atât la nivel UE-28, cât şi la nivelul României, rata şomajului a avut o tendinţă ascendentă pe întreaga perioadă a crizei (Fig 1). Faptul că în România valorile înregistrate sunt mai reduse nu este neapărat un aspect pozitiv: analizele privind ocuparea la nivel naţional relevă faptul că, o parte importantă a populaţiei în vârstă de muncă este ocupată în agricultura de subzistenţă. Şomajul ridicat şi ocupaţii instabile, care aduc venituri reduse

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

la bugetul unei gospodării au afectat inclusiv toate domeniile veieţii dar mai ales cel privind educaţia.

Tabel 1 Distribuţia cheltuielilor cu consumul la nivelul populaţiei din România (%)

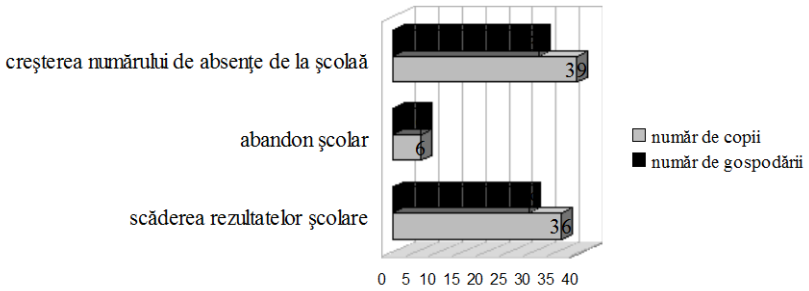
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Produse agroalimentare şi băuturi nealcoolice	40,9	40,9	41,0	41,7	41,9	41,4
Îmbărăcăminte şi încălţămimte	6.7	6,0	5,4	5,0	5,0	5,2
Locuinţă, apă, electricitate, gaze şi alţi combustibili	15,6	15,8	16,6	16,3	16,7	16,7
Sănătate	4,1	4,5	4,5	4,7	4,3	4,5
Recreere şi cultură	4,5	4,4	4,0	4,1	3,8	4,1
Educaţie	0,8	0,9	0,7	0,6	0,6	0,5

***Sursa**: România_în_cifre 2014, INS (Institutul Naţional de Statistică)*

După cum observăm, majoritatea românilor alocă cea mai mare parte a veniturilor - aproximativ 60% din bugetul gospodăriei - pe hrană şi utilităţi. La polul opus se află cheltuielile cu educaţia care deţin cea mai scăzută pondere în totalul cheltuielilor cu consumul de la nivelul bugetului gospodăriilor din România - sub 1%.(Tab 1). Cantitatea de resurse alocată educaţiei reflectă foarte clar faptul că, aceasta nu este văzută ca o investiţie pe termen mediu şi lung, ci mai degrabă ca un bun de consum, necesar, dar nu indispensabil. Mai mult, comportamentul adoptat de populaţie s-a manifestat pe perioade lunge de timp - şi până în 2007, cheltuileile cu educaţie în bugetul gospodăriilor erau cele mai scăzute - ceea ce înseamnă că nu este exclusiv rezultatul crizei economice începută în 2007, ci efectul unei stări generalizate şi prelungite de sărăcie la nivelul societăţii româneşti.

Datele subiective întăresc ideea unei tendinţe de îndepărtare a populaţiei de sistemul de învăţământ determinată de cauze economice. La doi ani după declanşarea crizei economice, în România a fost realizat un sondaj de opinie în care s-a abordat şi relaţia dintre criza economică şi educaţie.

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

Sursa: *TNS CSOP România, august, 2009 (În ultimele 6 luni, gospodăria dvs. a resimţit efecte asupra educaţiei copiilor din cauza crizei? Care au fost aceste efecte şi care sunt copiii afectaţi?)*

Figura 2 Modul în care criza economică a afectat educaţia (%)

Observăm că absenteismul şi scăderea performanţelor educaţionale ale copiilor au fost primele efecte negative manifestate ca urmare a dificultăţilor de natură economică.(Fig 2). Pe măsură ce rezultatele şcolare ale elevului scad, intervine demotivarea, insatisfacţie în relaţia cu şcoala iar până la absenteism şi abandon şcolare distanţa nu este foarte mare. Impactul condiţiilor socio-economice defavorabile asupra educaţiei elevilor din România este relevat şi datele PISA 2012.

Tabel 2 Relaţia dintre performanţele educaţionale şi mediul socio-economic de proveniență al elevilor (%)

	Scorul mediu al elevilor (2012)	Procentajul variaţiei performanţelor elevilor explicate prin mediul socio-economic de proveniență (2012)
Media OCDE	494	14,8
Belgia	515	19,6
Bulgaria	439	22,3
Cehia	499	16,2
Danemarca	500	16,5
Germania	514	16,9
Estonia	521	8,6
Irlanda	501	14,6
Grecia	453	15,5
Spania	484	15,8
Franţa	495	22,5
Italia	485	10,1

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

Lituania	479	13,9
Letonia	491	14,7
Luxemburg	490	18,3
Ungaria	477	23,1
Olanda	523	11,5
Austria	506	15,8
Polonia	518	16,6
Portugalia	487	19,6
România	445	19,3
Slovenia	501	15,6
Slovacia	482	24,6
Finlanda	519	9,4
Suedia	478	10,6
Marea Britanie	494	12,5
Croaţia	471	12,0
Islanda	493	7,7
Turcia	448	14,5
Norvegia	489	7,4

Sursa: *PISA 2012*

În cadrul evaluărilor PISA mediul socio-economic de proveniență al elevilor se definește prin aceste aspecte: statul ocupațional cel mai înalt al părinților, nivelul de educație cel mai ridicat al acestora, indicele patrimoniului cultural, indicele resurselor educative ale familiei, bibliotecă, nivelul veniturilor etc. (PISA, 2012:130-133). La nivelul multor state UE - am selectat dintre țările participante la evaluare doar statele membre UE - rezultatele elevilor sunt influențate de mediul socio-economic de proveniență al acestora în proporții diferite. Potrivit datelor PISA 2012, România ocupă o poziție confortabilă în comparație cu state chiar din Europa de Vest (Franța sau Belgia) dar suntem peste media OCDE - 19,3 din variația rezultatelor elevilor români este explicată prin mediul socio-economic de proveniență al elevilor comparativ cu doar 14,8 media OCDE. Deși am fi tentați să afirmăm că suntem într-o situație mult mai bună decât belgienii sau francezii, realitatea este cu totul alta. Una dintre problemele sistemului românesc de învățământ este aceea că rezultatele pe ansamblu sunt cele mai slabe comparativ cu toate țările UE iar majoritatea populației se confruntă cu probleme socio-economice (venituri reduse, condiții de viață modeste, majoritatea școlilor se confruntă cu probleme în ceea ce privește dotarea tehnico-materială etc.). Fiecare dintre caracteristicile mediului socio-economic acționează într-o măsură mai mare sau mai redusă asupra performanțelor elevilor și toate împreună au efecte asupra rezultatelor școlare ale elevilor.

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

Marea provocare a populaţiei din România în ceea ce priveşte educaţie o reprezintă însă finalizarea nivelului obligatoriu de învăţământ pentru că în acest moment se ia decizia continuării şcolii sau părăsirii ei.

Tabel 3 Tineri care au părăsit prematur şcoala(%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
UE 28	14,9	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7	12,0
Belgia	12,1	12,0	11,1	11,9	12,3	12,0	11,0
Bulgaria	14,9	14,8	14,7	13,9	11,8	12,5	12,5
Cehia	5,2	5,6	5,4	4,9	4,9	5,5	5,4
Danemarca	12,9(b)	12,5	11,3	11,0	9,6	9,1	8,0
Germania	12,5	11,8	11,1	11,9	11,7	10,6	9,9
Estonia	14,4	14,0	13,5	11,0	10,6	10,3	9,7
Irlanda	11,6	11,3	11,7	11,5	10,8	9,7	8,4
Grecia	14,6	14,8	14,5	13,7	13,1	11,4	10,1
Spania	30,8	31,7	30,9	28,2	26,3	24,7	23,6
Franţa	12,6	11,5	12,2	12,5	11,9	11,5	9,7(b)
Croaţia	3,9	3,7	3,9	3,7	4,1	4,2	3,7
Italia	19,7	19,7	19,2	18,8	18,2	17,6	17,0
Cipru	12,5	13,7	11,7	12,7	11,3	11,4	9,1
Lituania	15,6	15,5	14,3	12,9	11,6(b)	10,6	9,8
Letonia	7,8	7,5	8,7	7,9	7,4	6,5	6,3
Luxemburg	12,5	13,4	7,7(b)	7,1	6,2	8,1	6,1
Ungaria	11,4	11,7	11,2	10,5	11,2	11,5	11,8
Malta	30,2	27,2	27,1	23,8	22,7	21,1	20,8
Olanda	11,7	11,4	10,9	10,0(b)	9,1	8,8	9,2
Austria	10,7	10,1	8,7	8,3	8,3	7,6	7,3
Polonia	5,0	5,0	5,3	5,4	5,3	5,7	5,6
Portugalia	36,9	35,4	31,2	28,7	23,2	20,8	19,2
România	17,3	15,9	16,6	18,4	17,5	17,4	17,3
Slovenia	4,1	5,1	5,3	5,0	4,2	4,4	3,9
Slovacia	6,5	6,0	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4
Finlanda	9,1	9,8	9,9	10,3(d)	9,8	8,9	9,3
Suedia	8,0	7,9	7,0	6,5	6,6	7,5	7,1
Marea Britanie	16,6(b)	17,0	15,7	14,9	15,0	13,6	12,4
Islanda	23,2	24,4	21,3	22,6	19,7	20,1	20,5
Norvegia	18,4	17,0	17,6	17,4	16,6	14,8	13,7
Elveţia	7,6	7,7	9,1	6,6	6,3	5,5	5,4
Fosta Republică a Iugoslaviei	19,9	19,6	16,2	15,5	13,5	11,7	11,4
Turcia	46,9	45,5	44,3	43,1	41,9	39,6	37,5

Sursa:*Eursotat, http://ec.europa.eu/eurostat/data/database*

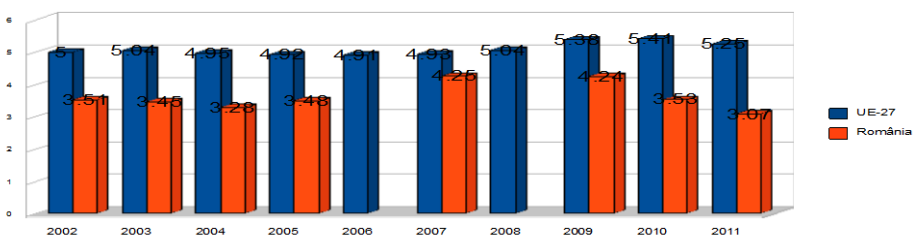
Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

Analizând datele din 2007 până în 2013 constatăm că o parte importantă a populaţiei României a decis să părăsească sistemul de învăţământ: rata de părăsire prematură a şcolii înregistrează în România una dintre cele mai ridicate valori, mult peste media UE-28.(Tab 2). Tinerii care părăsesc sistemul de învăţământ prematur prezintă cel mai mare risc de excluziune socio-profesională şi se regăsesc cel mai adesea printre categoriile de populaţie care sunt dependente pentru tot restul vieţii lor de sistemul de asistenţă socială. Aceste categorii de populaţie sunt şi cele care vor perpetua în România starea de sărăcie atât la nivel individual, la nivel de gospodărie, cât şi la nivel de societate. Criza economică este un eveniment negativ care mai devreme sau mai târziu se va încheia însă recuperarea acestor tineri care părăsesc prematur sistemul de învăţământ este aproape imposibilă.

Potrivit Barometrului de Opinie Publică - Tineret 2012, mai mult de jumătate dintre tinerii din România (55%) au menţionat ca principală cauză a părăsirii sistemului de învăţământ lipsa banilor necesari acoperirii costurilor cu educaţia. De asemenea, 40% dintre cei care au părăsit sistemul de învăţământ au făcut-o pentru că au fost nevoiţi să-şi câştige existenţa singuri, familiile lor fiindu-le imposibil să-i mai sprijine. (Barometru de opinie publică-Tineret 2012). De asemenea, populaţia cu vârsta cuprinsă între 16-24 de ani considera, în marea ei majoritate, că veniturile gospodăriei de care aparţin ajung doar pentru a face faţă cheltuielilor cu strictul necesar (38%) iar 37% dintre tineri fac parte dintr-o gospodărie care are venituri doar pentru un trai decent. (Barometru de opinie publică-Tineret 2012).

Pentru că investiţiile în educaţie ale populaţiei sunt fluctuante ca valoare şi nesigure, statul este obligat să-şi asume o parte importantă a cheltuielilor cu educaţia. Gradul de acoperire a costurilor cu educaţia diferă de la o ţară la alta în funcţie de nivelul resurselor, priorităţi, politici educaţionale etc.

Figura 3 Cheltuieli pentru educaţie % din PIB

Sursa: *Eurostat, 2012,http://ec.europa.eu/eurostat/data/database*

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

După cum se observă din datele privind finanţarea de la bugetul public de stat (Fig 3), România nu a alocat educaţiei mai mult de 4% din PIB, investiţie care s-a dovedit întotdeauna insuficientă în raport cu nevoile şi obiectivele sistemului şi ale populaţiei. Mai mult, creşterea alocărilor bugetare pentru educaţie ar trebui realizate în mod sustenabil concomitent cu urmărirea unei utilizări eficiente dar şi a unei distribuţii care să ţină seama de nevoile fiecărui nivel de învăţământ.

Tabel 4 Distribuţia cheltuilor cu educaţie pe niveluri de învăţământ

	UE-27	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
2007	11.1	12	9.5	10.9	13.3	9	17.3	13.3	8.1	11.2	10.5	9.6	15.3	16.3	14.9	11.7	10.7
2008	11	11.9	10.8	10.9	13.4	9	16.9	12.7	8	11.1	10.6	9	16.1	16.8	15.5	11.8	10.7
2009	10.8	11.8	10.7	10.8	13.7	9	15.7	12.5	7.6	10.9	10.8	8.9	15.7	15.3	15.6	11.7	10.4
2010	10.8	11.8	10	10.9	14	9	16.8	9	7.5	10.7	10.8	8.9	16.1	13.9	14.9	12.1	11.3
	NL	AT	PL	PT	**RO**	SI	SK	FI	SE	UK	HR	IS	TR	LI	NO	CH	MT
2007	11.8	10.6	13.4	13.8	**10.3**	14	11.3	12.1	13.1	14	:	19.2	:	:	13.3	16.5	12.7
2008	11.8	10.9	13.3	13.9	**11.4**	13.8	10	11.9	13.2	13.5	:	14.5	:	:	13.1	17.2	12.1
2009	11.6	10.9	12.6	11.6	**9.9**	13.3	10.4	11.7	13.2	13.5	:	16.8	:	:	13.1	17.7	12.7
2010	11.5	10.8	12.5	12.6	**8.3**	13.3	11.2	11.8	13.3	13.8	:	16.2	:	:	13	17.6	13.5

Sursa: *Eurydice, 2012 (Eurostat, national accounts statistics; data extracted July 2012) (: nu sunt date)*

Pe ansamblul ţărilor UE-27 se observă faptul că majoritatea ţărilor au redus nu doar bugetul total alocat sistemului de educaţie, ci şi pentru fiecare nivel în parte în intervalul 2007-2010.(Tab 3) Touşi, există şi ţări care au înţeles că în perioade de crize educaţie reprezintă o soluţie pe termen mediu şi lung de creştere economică şi nu doar că au menţinut valorile financiare la cotele dinainte de criză, dar, unele le-au şi crescut (cazul Germaniei, de exemplu).România face parte din categoria statelor care au redus alocările bugetare după 2007.(Tab 4) Reducerea finanţării sistemului educaţional se reflectă în precaritatea dotărilor materiale şi în nivelul scăzut al infrastructurii (numărul insuficient al unităţilor de învăţământ, ponderea personalului didactic, transport şcolar, cămine, cantine etc.)

Raportându-ne doar la România,datele arată că, în intervalul 2000-2010 personalul didactic pentru toate nivelurile de învăţământ (ISCED 0-6) a scăzut de la 288415 la 249402.Cele mai însemnate scăderi s-au înregistrat la nivelul obligatoriu de învăţământ (de la 225115 cadre didactice în 2000 la 192850 în 2010) potrivit datelor Eurostat.(Funding of Education in Europe 2000-2012: The Impact of the Economic

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

Crisis,2013:93). În ceea ce priveşte populaţia şcolară, în România, evoluţia a fost una fluctuantă.

Tabel 5 Gradul de cuprindere şcolară (%)

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Total	81,1	85,9	86,5	84,1	80,4	79,6	79,4
	M	78,5	83,2	84	82	79	78,3	78
	F	83,8	88,7	89,1	86,4	82	80,9	81
6-10 ani	Total	:	:	:	:	:	92,8	92,8
	M	:	:	:	:	:	93	93
	F	:	:	:	:	:	92,6	92,7
11-14 ani	Total	81,1	89,4	94,3	94,3	93,1	92,1	91,5
	M	81,4	89,5	94,4	94,5	93,4	92,5	91,7
	F	80,8	89,3	94,1	94,1	92,8	91,8	91,3
15-18 ani	Total	83	88,5	88,8	86,2	84,2	82,2	81,4
	M	80,6	86,3	87,5	85,5	83,8	82	81,3
	F	85,5	90,8	90,1	87,1	84,6	82,5	81,6
19-23 ani	Total	72,5	78,3	76,4	70,1	59,7	55,4	54,5
	M	64,9	70,5	68,6	63,3	54,9	50,9	49
	F	80,5	86,6	84,7	77,4	64,9	60,2	60,3

Sursa: *Baza de date TEMPO ONLINE, INS (: nu sunt date disponibile)*

Pe ansamblu, observăm că gradul de cuprindere şcolară a scăzut din 2007 până în 2013 la toate nivelurile de învăţământ.(Tab5) Acesta înseamnă, că pe termen lung România va avea nu doar populaţia mai redusă ca urmare a migraţiei şi sporului natural negativ, ci şi că cei rămaşi vor fi mai puţin educaţi şi, în consecinţă, vor contribui într-o mai mică măsură la creşterea economică.

În ceea ce priveşte infrastructura educaţională (clădiri, echipamente, programe educaţionale de suport etc.) în marea lor majoritate s-au menţinut prin intermediul programelor finanţate prin fonduri structurale. Acesta înseamnă, pe termen mediu şi lung că sistemul de învăţământ din România va trebui să obţină finanţare europeană şi pentru următorii ani dacă îşi doreşte să se menţină cel puţin la nivelul funcţional din prezent. Fără aceste reusurse financiare externe, multe din dimensiunile sistemului de învăţământ vor avea de suferit.

4. Concluzii

Într-un studiu asupra sistemului de învăţământ obligatoriu din România, realizat la începutul anilor 2000 se aprecia că, „şcoala românească are nevoie de investiţii masive (...). Numai un buget de şoc şi afirmarea unor mecanisme de stimulare puternică a investiţiilor în învăţământ pot salva învăţământul de la dezastrul care se profilează”

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei” din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.

(Vlăsceanu, 2002:256). Bugetul generos dedicat sistemului de învăţământ din România încă nu s-a alocat iar dificultăţile care în urmă cu 15 doar se prefigurau în prezent sunt o realitate.

Bibliografie:

Bârzea, Cezar, (coord.), 2005,*Sistemul naţional de indicatori pentru educaţie*. Disponibil online pe www.fiatest.ro.

Baye, Ariane, Demeuse, Marc., Monseur, Christian, Goffin, Christell 2006, *Un ensemble d'indicateurs pour mesurer l'equite des vingt-cinq systemes educatifs de l'Union europeenne,* pp.27, HAL Id: hal-00408486 https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00408486.

Bottani, Norberto, 2008, *Le niveau d'huile, le moteur et la voiture: les enjeux d'une évaluation de la qualité de l'enseignement par les indicateurs* în Revue Éducation & Formation nr 78, novembre, pp.13. Disponibil online pe http://ute3.umh.ac.be.

Fourastié, Jean, 1979, *Les Trente Glorieuses ou la révolution invisible de 1946 á 1975*. Disponibil online pe http://www.exergue.com.

Mihăilescu, Adina, 2015, *Grupuri de populaţie vulnerabile din România,*(articol în curs de apariţie).

Vlăsceanu, Lazăr (coord.), *Schimbare şi continuitate în reforma curriculară în învăţământul obligatoriu. Studiu de impact,* Editura Polirom, Iaşi, 2002.

Efectele crizei asupra populaţiei, TNS CSPO România. Disponibil online pe http://www.publicinfo.gov.ro.

Funding of Education in Europe 2000-2012: The Impact of the Economic Crisis. Disponibil online pe http://webgate.ec.europa.eu.

Education at Galce, OCDE, 2014. Disponibil online pe http://www.oecd.org.

România în cifre. Breviar statistic, 2014, Institutul Naţional de Statistică. Disponibil online pe http://www.insse.ro.

Barometrul de Opinie Publică - Tineret 2012, Institutul România pentru Evaluare şi Strategii, 2012. Disponibil online pe http://www.djtmehedinti.ro.

Eurostat, 2013. Disponibil online pe http://ec.europa.eu.

Baza de date TEMPO ONLINE, INS. Disponibil online pe http://statistici.insse.ro

Eurydice. Disponibil online pe http://eacea.ec.europa.eu.

PISA 2012 Results: Excellence through Equity Giving Every Student the Chance to Succeed. Volume II. Disponibil online pe http://www.oecd.org.

Neagu, G. (2015). Effects on Economic Crisis of the Educational System [Efecte ale crizei economice asupra sistemului de invatamant]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 143-156.